

Utbildningsinspektion i Kvisthamraskolan

UTBILDNINGINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen har inriktats mot sju områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sju områdena, som granskats utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

Resultaten:

1. Normer och värden
2. Kunskaper

Verksamheten:

3. Arbetsmiljö och delaktighet
4. Pedagogisk verksamhet och undervisning
5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Förutsättningarna:

6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning
7. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. Några aspekter behandlas dock i alla aktuella verksamheter, nämligen kvalitetsarbetet, rektorsfunktionen, personalens kompetens, läromedel och utrustning, likvärdiga möjligheter vid funktionsnedsättning, stödinsatser, arbetet med övergripande hälsomål i läroplanerna, bedömning av lärandet och betygssättningen. En helhetsbedömning och motiveringar till bedömningarna görs inom varje granskningsområde.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och författningar i övrigt. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter av jämförbara verksamheter är också betydelsefulla. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl. Rapporten avslutas med en sammanfattande bedömning som utgör underlag för Skolverkets beslut angående förbättrings- och kritikområden.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Kvisthamraskolan	Antal barn/elever/studerande
Grundskola	244
Förskoleklass	24

Kvisthamraenheten, som ligger i Norrtälje distrikt 2, omfattar Kvisthamraskolan med förskoleklass och grundskola med årskurserna 1–6 samt ett fritidshem med tre avdelningar. På skolan finns också en samverkansklass.

Inspektion genomfördes på Kvisthamraskolan med inriktning på förskoleklass och grundskola. Inget besök gjordes på fritidshemmet.

Skolan är en grundskola som omfattar årskurserna 1-6 samt förskoleklass. Skolan har två åldershomogena arbetslag. Det ena omfattar förskoleklass t.o.m. årskurs 3, det andra årskurserna 4-6. Skolan leds av en rektor. Enligt kommunens egen statistik för 2003 finns 31,7 årsarbetare i grundskolan och 1,5 årsarbetare inom förskoleklassen.

Skolans byggnader är från 1950-talet. Undervisningen bedrivs dels i huvudbyggnaden och dels i tre mindre byggnader på skolområdet. En större tillbyggnad gjordes 1962 och en större renovering av lokalerna 1995.

Genomförandet av inspektionen i Kvisthamraskolan

Skolverket sände den 17 november 2004 skriftlig information till kommunen om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Inspektörsteamet med ansvar för inspektionen i Kvisthamraskolan har bestått av undervisningsråden Åke Johansson och Mats Peterson. Besök i Kvisthamraskolan inleddes den 8 mars och avslutades den 11 mars 2004.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna. Skolverket följer därefter upp eventuella krav på åtgärder som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildningsinspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

Underlag

Underlaget till denna rapport består av dels dokument från kommunen och Kvisthamraskolan, dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundar sig också på annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt.

I Kvisthamraskolan genomfördes formella intervjuer med rektorn och med ett urval av elever, personal och föräldrar. Även skolans båda elevråd intervjuades. Lektioner i ett flertal olika ämnen och årskurser besöktes. Inspektörerna deltog i måndagsmöte och i klassrådsmöte. Under besöket fördes också samtal med andra elever och med annan personal än den formellt intervjuade.

Bedömning

1. Normer och värden

Enligt skollagen skall utbildningen för barn och ungdom främja deras utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar. I läroplanerna framhålls att barnen och eleverna skall utveckla förståelse och respekt för alla människors lika värde. Skolan skall sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet. Eleverna skall också utveckla sin förmåga att göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden. Eleverna skall kunna ta ett allt större ansvar för det egna arbetet och för miljön.

Inom detta granskningsområde behandlas resultaten av arbetet för att främja vårt samhälles demokratiska värderingar och för att utveckla normer och värden enligt läroplanernas mål.

Kvisthamraskolan arbetar aktivt mot kränkande behandling. I samtliga intervju-grupper framkom att mobbning och annan kränkande behandling inte är något problem på skolan. I händelse av kränkningar ingriper skolans personal och rektor direkt. I skolans kvalitetsredovisning värderas arbetet mot kränkande behandling som ”mycket bra”. Skolverkets inspektörer fick intrycket av att skolans elever respekterar varandra. Skolverkets inspektörer kunde dock konstatera att skolans personal inte alltid agerade utifrån ett gemensamt förhållningssätt (konsekvent) när elever bröt mot skolans ordningsregler.

Vid samtalen med elever och föräldrar framkom att eleverna har ett visst inflytande över sin utbildning. Skolan saknar dock en gemensam strategi för arbetet med elevinflytande och graden av inflytande varierar beroende på vilken lärare eleverna har.

Sammanfattningsvis bedömer Skolverkets inspektörer att resultatet avseende normer och värden vid Kvisthamraskolan är bra men kan förbättras. Detta gäller till exempel att all personal inte alltid agerar efter skolans gemensamma förhållningssätt vid överträdelser av överenskomna ordningsregler. Ett utvecklingsområde för skolan är också elevinflytandet som generellt kan utökas.

2. Kunskaper

Utbildningen skall ge kunskaper i vid mening, såväl fakta och förståelse som färdigheter och förmåga att exempelvis utvärdera sitt eget lärande och att arbeta självständigt. Skolan skall sträva efter att varje elev tillägnar sig kunskaper inom utbildningens ämnesområden och kurser men även utvecklar en tillit till sin egen förmåga och en nyfikenhet och lust att lära. Målen för lärandet anges närmare i de nationella läroplanerna och i kursplanerna.

Inom detta område granskas resultaten av det pedagogiska arbetet.

Kvisthamraskolan har ett väl utvecklat system för dokumentation av elevernas kunskapsutveckling i engelska, svenska och matematik genom arbetet med individuella utvecklingsplaner (iup). De individuella utvecklingsplanerna innehåller även social kompetens. Skolan arbetar också aktivt med dokumentation av elevernas läsutveckling i s.k. läsutvecklingsscheman (LUS). LUS är ett kvalitativt bedömningsinstrument där individens läsförmåga relateras till en utvecklings-

psykologisk beskrivning av läsutvecklingen och används från förskoleklassen upp t.o.m. årskurs 9. I övriga ämnen finns inte motsvarande dokumentation av kunskapsutvecklingen. I en del klasser samlas dock elevernas arbeten i så kallade portfoliomappar.

Elevernas resultat och utveckling, både kunskapsmässigt och socialt, diskuteras vid utvecklingssamtalen. Vid intervjuerna med föräldrarna framkom att de är nöjda med utvecklingssamtalen och de kunskapsresultat som eleverna uppnår.

En av klasserna i årskurs 4 – 6 har haft vikarier vid ett flertal tillfällen vilket har påverkat dokumentationen av elevernas kunskapsutveckling på ett negativt sätt.

Enligt skolans sammanställning av de nationella provens resultat 2003 för årskurs 5 har 92 procent av eleverna nått målen i svenska. I matematik har 71 procent av eleverna nått målen och i engelska 83 procent.

Skolan har påbörjat en process för att göra eleverna mer medvetna om kunskapsmålen. Vid intervjuerna med eleverna framkom att lärarna i olika grad och omfattning informerar om de nationella målen för de olika ämnena.

Sammanfattningsvis bedömer Skolverkets utbildningsinspektörer att skolans kunskapsresultat i form av måluppfyllelse i relation till de nationella målen är bra men kan bli bättre, framför allt i matematik. Skolan har god kontroll över elevernas kunskapsutveckling i engelska, svenska och matematik samt över elevernas läsutveckling. Någon dokumentation över hur eleverna når målen i övriga ämnen finns dock inte, vilket bedöms vara ett utvecklingsområde för skolan.

3. Arbetsmiljö och delaktighet

Enligt skollagen skall verksamheten i skolan vara utformad i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Var och en som verkar där skall främja aktning för varje människas egenvärde, respekt för vår gemensamma miljö samt jämställdhet mellan könen. Särskilt skall den som verkar inom skolan aktivt motverka alla former av kränkande behandling. All personal skall samverka med elever och föräldrar i arbetet för att forma en god miljö – fysiskt och psykosocialt - för utveckling och lärande.

Granskningen gäller hur man i verksamheten arbetar för en god miljö och för att förebygga kränkningar och ge möjlighet till delaktighet och samverkan.

Kvisthamraskolan har ett aktivt arbete mot kränkande behandling. Som en röd tråd för hela skolan finns Rosenprogrammet som är ett dokument som omfattar hela enhetens arbete mot kränkande behandling. Alla på skolan känner till Rosenprogrammet och arbetar efter detta. En central funktion i detta arbete har Rosengruppen som består av lärare, fritidspersonal, skolsköterska och rektor. Under höstterminen genomförs "Rosenveckan" där man i form av rollspel konfronterar eleverna med ställningstaganden i värdegrundsfrågor. Skolans gemensamma övergripande regler är: Var rädd om dig själv, var rädd om andra och var rädd om saker. Varje klass konkretiserar ordningsreglerna utifrån egna behov. Alla, såväl elever som lärare och föräldrar, känner till de övergripande reglerna.

På Kvisthamraskolan finns klassråd samt två elevråd, ett för de yngre eleverna och ett för de äldre. Elevrådet för de yngre eleverna (årskurs 1-3) leds av en av

lärarna medan rektorn deltar i de äldres elevrådsmöten. Vid klassrådsmötena roterar ordförandeskapet och sekreterarskapet så att alla elever får pröva på dessa funktioner. Värdegrundsfrågor diskuteras i både klassråd och elevråd. Vid intervjun med elevrådets ledamöter framkom att elevrådet för de äldre eleverna har svårt att driva frågor och få respons för sina synpunkter. Elevrådet känner sig mestadels inte delaktigt i de beslut som berör eleverna. I några klasser förekommer ett aktivt arbete med könsrollsfrågor genom bildande av "tjej- och killgrupper". Inga elevskyddsombud finns på skolan.

Elevernas ges vissa möjligheter till inflytande över sitt eget lärande. De flesta lektioner styrs och planeras av lärarna men eleverna ges valmöjligheter och påverkansmöjligheter inom denna ram, bland annat genom sina veckoplaneringar.

Skolans samverkan med hemmen sker genom klassföräldrarna och enhetsrådet som är ett samverkansorgan för hem och skola. En stor del av informationen från skolan till hemmen sker genom veckobrev och kontaktböcker. Vid intervjuerna med föräldrarna framkom att det är nöjda med den samverkan som finns mellan hem och skola.

För tillfället finns ingen fast anställd skolsköterska på Kvisthamraskolan. Den vikarierande skolsköterskan tjänstgör en dag i veckan på skolan.

Sammanfattningsvis bedömer Skolverkets utbildningsinspektörer att skolans arbete inom området arbetsmiljö och delaktighet är bra men kan förbättras. Arbetet mot kränkande behandling enligt Rosenprogrammet är mycket bra medan arbetet med elevernas delaktighet i skolverksamheten är ett utvecklingsområde för skolan.

4. Pedagogisk verksamhet och undervisning

Arbetet för att nå de nationella målen för utveckling och lärande skall främst utformas av eleverna och personalen. Skolan skall samverka med hemmen. Läroplanerna, andra statliga förordningar och kursplanerna ger riktlinjer för arbetet. Det finns bestämmelser om timplaner och ämnes- och kursstruktur, riktlinjer för stödinsatser, för betygssättning och utvecklingssamtal, för utbildning på arbetsplatser, en garanterad undervisningstid etc. Målen i kursplanerna ger dessutom vägledning för arbetssätten genom att beskriva vilka kunskaper, färdigheter och övrig utveckling barnen och ungdomarna skall nå.

Granskningen riktas mot hur man arbetar för att nå målen och hur man anpassar arbetet till olika behov.

Undervisningen vid Kvisthamraskolan bedrivs inte efter någon speciell pedagogisk modell utan arbetsformarna varierar beroende på ämne och lärare. Ämnesövergripande arbete förekommer med tre större teman per läsår. I ämnena svenska, engelska och matematik är undervisningen kopplad till de olika stegen i de individuella utvecklingsplanerna. Innevarnande läsår deltar skolan i ett Comeniusprojekt tillsammans med skolor från Tyskland, Frankrike, Spanien, Italien och Rumänien. Projektets tema är "Sagor och barnlitteratur i Europa" och innebär bland annat att de deltagande skolornas elever skriver brev på engelska till varandra och berättar sagor från respektive land.

Skolan omfattas av kommunens satsning på att stimulera läsandet vilket visar sig i att läsning är en viktig del i skolarbetet. Mål finns för elevernas läsutveck-

ling och skolans bibliotek fyller en viktig del i den pedagogiska verksamheten. Flera av lärarna utvärderar undervisningen med eleverna efter varje avslutat arbetsområde. Utvärdering av arbetsmetoder görs inom arbetslagen och gemensamt på skolans utvecklingsdagar.

Skolan har flera elever som är i behov av särskilt stöd. På skolan finns en speciallärare som har större delen av sin tjänstgöring förlagd till årskurserna 1 – 3. Specialläraren träffar alla elever i årskurs 1 för att kartlägga stödbehovet. Specialläraren är också med på alla arbetslagsmöten. Stöd ges i matematik, svenska och engelska. Enligt specialläraren ges stöd i någon form till alla elever som behöver detta, dock inte i den utsträckning som behoven visar. Speciellt för årskurs 4-6 uppgavs att stödinsatserna inte var tillräckliga. Vid intervjuerna med lärarna och rektorn framkom att de ser behov av ytterligare en speciallärare.

Samarbete med distriktets resursteam förekommer. Resursteamet ger handledning till lärarna men även direkt stöd i enskilda elevfall.

För att bibehålla kontinuiteten mellan arbetslagen hålls ”överlämnandesamtal” när eleverna går vidare från årskurs 3 till årskurs 4. Skolans lärare genomför utvecklingssamtal med elever och föräldrar minst en gång per termin. Vid utvecklingssamtalen diskuteras bland annat elevernas kunskapsutveckling utifrån de individuella utvecklingsplanerna. I elevernas reflektions-/kontaktböcker kan föräldrarna ta del av det arbete som gjorts under veckan.

Sammanfattningsvis bedömer Skolverkets inspektörer att skolans arbete avseende pedagogisk verksamhet och undervisning är bra men kan förbättras. Ett utvecklingsområde utgör analys av stödinsatser för elever i behov av särskilt stöd, speciellt i årskurs 4-6.

5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Kommunerna har ett övergripande ansvar för förskoleverksamheten, skolbarnsomsorgen och skolan på lokal nivå. Kommunerna är också huvudmän för de flesta verksamheterna. Läroplanerna lägger tydliga ansvarsområden på rektor och personal för skolornas inre organisation och arbete. Sammantaget har dessa skyldighet att se till att rätten till utbildning och till att nå nationella mål tillgodoses.

Frågor som behandlas vid inspektionen är exempelvis om verksamheten har en ledning enligt de nationella bestämmelserna, hur denna fungerar i praktiken och om det finns system för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen samt värna enskildas rättsäkerhet.

Kvisthamraskolan har en rektor som enligt lärare och föräldrar är väl förtrogen med arbetet i skolan. Rektorn ansvarar för skolans pedagogiska ledning. På skolan finns två arbetslag som två gånger i månaden möts i pedagogiska träffar. Vid samtalen med rektorn framkom att det ibland är svårt att hålla ihop arbetslagen. Detta framkom också i samtalen med eleverna där det visade sig att samma tema inom temaarbetet återkommit i flera årskurser för några elever.

Rektorn träffar distriktschefen och övriga rektorer inom distriktet två gånger i månaden. Mötena innehåller till stor del information från distriktschefen. Förvaltningschefen har under nuvarande rektorns tid ännu inte besökt skolan. Besök av nämndens politiker har skett vid två tillfällen under denna period.

Kvisthamraskolans arbete med kvalitetsredovisning har nyligen kommit igång. Arbetet påbörjades i december 2003 och skickades till kommunen i mitten av januari 2004. Den kvalitetsredovisning som föreligger innehåller målbeskrivningar, prioriterade mål samt åtgärder för att målen. Kvalitetsredovisningen bygger på de uppgifter som kommit fram i arbetet med skolans växtkraftsrapport. Kvalitetsredovisningen är inte känd av all personal. På skolan finns en arbetsgrupp som arbetar med uppföljning och utvärdering.

Sammanfattningsvis bedömer Skolverkets inspektörer att skolans arbete avseende styrning, ledning och kvalitetsarbete är bra men kan förbättras. Rektorns förtrogenhet med det dagliga arbetet är mycket bra medan samordningen mellan arbetslagen bedöms som ett utvecklingsområde för skolan.

6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning

Lika tillgång till utbildning, oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, är en grundprincip för det offentliga skolväsendet. Barn- och ungdomsutbildningen omfattar förskoleklassen, grundskolan, den obligatoriska särskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Det skall finnas lika möjligheter till utbildning för barn och ungdomar med olika funktionsnedsättningar och möjligheter till utbildning i särskilda utbildningsformer. Inom skolformerna skall det också finnas olika möjligheter för eleverna att individuellt göra val av ämnen, program, inriktningar och kurser. En skola kan, enligt skollagen, profilera sig för att tillgodose olika elevers behov eller öka elevernas motivation för lärande.

Granskningen gäller om det finns tillgång till utbildning i den omfattning och med den valfrihet som anges i de statliga bestämmelserna. Även informationen om möjligheter till olika val av fördjupning, kurser, skolor och utbildningsvägar behandlas.

Vid Kvisthamraskolan väljer eleverna språk i åk 6. Språkundervisningen sker på Roslagsskolan. Eleverna erbjuds modersmålsundervisning som för närvarande omfattar 6 elever som läser spanska. Det finns två elever på skolan som är berättigade till undervisning i svenska som andra språk. Skolan har dock inte erbjudit eleverna denna undervisning. Skolan har inte elevens val, men enligt rektorn erbjuds detta de elever som fortsätter årskurs 7 – 9 vid Roslagsskolan inom distriktet.

Den garanterade undervisningstiden för eleverna avstäms genom samverkan mellan rektorerna inom distriktet. Detta sker genom diskussion, jämförelse och eventuell förändring av timplanerna. Samarbetet har påbörjats under vårterminen 2004.

På Kvisthamraskolan finns en elev med fysiskt funktionshinder. Eleven har personlig assistent och bedöms ha likvärdig tillgång till utbildning jämfört med övriga elever.

Sammanfattningsvis bedömer Skolverkets inspektörer att Kvisthamraskolan inte uppfyller författningarnas krav avseende elevens val och elevs rätt till undervisning i svenska som andra språk, vilket måste åtgärdas. Under inspektionens gång har skolan dock åtgärdat bristerna avseende elevernas rätt till undervisning i svenska som andraspråk, vilket är mycket bra. Inspektörerna bedömer att elevernas tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning i övrigt är bra vid skolan. Det är mycket bra att distriktets rektorer påbörjat ett samarbete

för att avstämma timplanerna så att eleverna erhåller den garanterade undervisningstiden.

7. Resurser

Huvudmannen och skolans ledning beslutar hur och med vilka resurser utbildningen skall genomföras för att de lärande skall nå de nationella målen för utbildningen. I skollagen finns dock bestämmelser om några viktiga förutsättningar för att säkra kvaliteten i utbildningen. Dessa avser främst krav på personalens kompetens, tillgång till ändamålsenliga lokaler, läromedel och annan utrustning som behövs för en tidsenlig utbildning. Även principerna för resursfördelningen aktualiseras vid inspektionen.

På Kvisthamraskolan har nästan alla lärare utbildning avsedd för den undervisning de ska bedriva. Personalomsättningen är låg. Vid lärarintervjuerna framkom dock att det är svårt att täcka personalbortfall vid t.ex. sjukfrånvaro.

Skolans lokaler är stora och ljusa med tillgång till grupprum. Skolan har gjort en IT-satsning och eleverna har tillgång till datorer. Ett välutrustat bibliotek finns. Läromedlen är tidsenliga. Personalen får kompetensutveckling utifrån de personliga kompetensutvecklingsplaner som tagits fram i och med arbetet med växtkraftsmålet. I kvalitetsredovisningen anges ekonomin som ett stort hot mot skolan.

Sammanfattningsvis bedömer Skolverkets inspektörer att skolans tillgång till resurser är bra.

Sammanfattande bedömning

Inspektörerna bedömer att verksamheten i Kvisthamraskolan övergripande är av god kvalitet. Bra är till exempel elevernas trygghet, arbetet mot kränkande behandling enligt Rosen-metoden, skolans pedagogiska verksamhet i många avseenden och rektorns förtrogenhet.

Det finns dock behov av förbättringsinsatser inom följande områden:

- elevernas resultat i ämnet matematik,
- elevinflytande,
- dokumentation av elevernas måluppfyllelse i ämnen utöver engelska, svenska och matematik,
- stödinsatser för elever i behov av särskilt stöd, speciellt i årskurs 4-6 samt
- samordning mellan arbetslagen.

Det finns också sådana brister i verksamheten att författningarnas krav inte uppfylls. Bristerna inom nedan angivna områden skall snarast åtgärdas.

- Elevens val erbjuds inte (2 kap. 19 § grundskoleförordningen).
- Elevs rätt till undervisning i svenska som andra språk (2 kap. 15 § grundskoleförordningen). Under inspektionens gång har detta åtgärdats.

Datum

Ort

2004-09-28

Stockholm

Åke Johansson

Mats Peterson